

KAFES KUŞLARI

Mustafa ECEVİT

UMUT ve HAYAL

Nefes almanın dahi zor olduğu büyük ve belki aylardır temizlenmemiş olan hapisane odamızın bir köşesinde derin düşüncelere dalmıştım. Ne sürekli homurdanıp duran Huysuz'u ne yanına gelenleri bir gaga darbesiyle tünekten aşağı atan Öfkeli'yi ne de kapanmayan çenesiyle herkesi canından bezdiren Geveze'nin bağırışlarını duyuyordum. Artık iyice sıkılmaya başlamıştım. Bulduğum ilk fırsatta kaçıp ömrümün geri kalanını özgür yaşamak istiyordum. Acıktığımda karnımı doyuran annemin şefkatli kanatları altındayken bu kadar sıkıldığımı söyleyemem elbette. Günümün çoğunu kardeşlerimle oynayarak ve uyuyarak geçirmek o kadar da kötü sayılmazdı. Ancak zaman zaman şikâyetlerimle özellikle annemi bunalttığımın farkındaydım.

İyice büyüyüp kendi kendime beslenecek kadar geliştiğimde beni alıp az önce isimlerini ve becerilerini saymış olduğum o arkadaşların yanına koydular. İlk başlarda yeni ve hiç bilmediğim bir ortama gelmiş olmanın verdiği o garip duygu bir süre benimle olsa da ilerleyen zamanlarda bu duruma alıştım. İyi arkadaşlarım oldu fakat bunlar kısa süreli olmanın ötesine geçemiyordu. Sürekli birileri geliyor ve gidiyordu.

Arkadaşlarım aslında iyi çocuklardı. Hepsini çok seviyordum. Belki bazı hataları vardı ve bunlardan hoşlandığımı söylemek yanlış olurdu ama bir kafeste uzun süre yaşamak...

Bir gün bütün bunların biteceğini, tıpkı diğer kuşlar gibi gökyüzünde özgürce süzüleceğim günlerin geleceğini hayal edip duruyordum. Kendi yuvamı yapacağımı ve bir aile kuracağımı, çocuklarıma uçmayı öğreteceğimi, onları göklerin en hızlı ve en cesur kanat çırpıcıları hâline getireceğimi düş-

lüyordum. Onlara düşmanlarından nasıl kaçacaklarını, nerelerin güvenli ve nerelerin tehlikeli yerler olduğunu öğretiyordum düşlerimde. Günlerim hep böyle hayallerle geçip gidiyordu.

İşte yine böylesine daldığım hayaller dünyasından kafesin önünde duran ve büyük bir dikkatle bizi izleyen dükkân sahibi ve yanındaki adamın konuşmalarıyla uyandım. İlk kez gördüğüm bu adam, içimde bir şeylerin kıpırdamasına sebep oldu. Daha önce de birçok kişi gelip bizlere bakmıştı ama hiçbirisi bende böylesine bir duygu uyandırmamıştı. Dükkân sahibi sürekli konuşuyor ve adama bir şeyler söylüyordu. Bense gözlerimi dikmiş, nefes dahi almadan öylece adama bakıyordum.

Bir süre gözlerini kafeste gezdirip durdu. Eğildi, doğruldu, başını ileri uzatıp geri çekti ve nihayet kısık gözlerle bana bakmaya başladı. Bir süre öylece baktıktan sonra sağ elinin işaret parmağını bana doğrultup yüzüne bir gülücük kondurarak “Bu olsun.” dedi.

Heyecandan kalbim yerinden fırlayacak gibiydi. İki duyguyu bir arada yaşıyordum. Daha iyi bir hayat yaşayacak olmanın heyecanı ile içim kıpır kıpırken arkadaşlarımdan ayrılacak olmanın verdiği hüznün de benden bir şeyleri koparıp almıştı.

Dükkân sahibinin eli kafese girerek, yavaş yavaş üzerime doğru gelip bütün bedenimi kavradığında hiç itiraz etmedim ve teslim oldum. Bir bilinmeze doğru yola çıktığımda içimdeki umut ve korku arasında gidip geliyordum fakat Sahip’i -bundan böyle ona Sahip diyecektim- ilk gördüğümde zihnimde çırpıya başlayan özgürlük kanatları bu umut ve korku arasında umuttan yana ağır basıyordu.

YENİ YUVA

Gök mavisi ve buğday sarısını andıran parlak tüyleri vardı. Küçük siyah gözlerini kapayıp açtığında belirginleşen minik kirpikleri ona apayrı bir seçenlik katıyordu.

Sahip beni telleri sarı boyalı, kahverengi bir tüneği, iki şeffaf yemliği, açık mavi renkli suluğu, biri sarı diğeri değişik renk boncuklardan oluşan iki salınacağı ve sol yanında suntuadan yapılmış küçük bir yuvası bulunan kafese koyduğunda kendini hemen yuvaya kapatmış ve bir süre orada sessizce beklemişti. Zaten alışık olduğum bu durumu yadırgamadım elbette. Kafese yeni kuşlar geldiğinde bu tedirginlik hep olurdu. Sonra birbirimize alışır, kırk yıllık dostların birbirlerine olan içten ve samimi duyguları misali kaynaşır

giderdik. Bu defa da öyle oldu. Yuvadan çıkıp yanıma geldi ve “Ben Nazlı.” dedi, kısık ve utangaç bir sesle.

“Eminim ki senin adın da Limon’dur.” dedi. “Yoksa yanılıyor muyum?”

“Evet! Yani hayır. Yanılmıyorsun.” dedim. Heyecandan kelimeler dilimde dans ediyor, adı gibi nazlı olduğu her hâlimden belli olan bu yeni arkadaşım karşısında yüzümün hafifçe kızardığını hissedebiliyordum.

“Arkadaşlarım da bana Limon derlerdi.” diye ekledim. Vücudumu kaplayan tüylerin içerisinde sarı haricinde hiçbir renk yoktu.

“Peki, sana bu adı kim verdi?” diye sordum. Nazlı çok güzel bir isimdi ve henüz hakkında hiçbir şey bilmesem de tecrübelerim bu yeni arkadaşın gerçekten de nazlı biri olduğunu söylüyordu bana.

“Annem!” dedi. “Annem vermiş bu ismi.”

Gözleri kafesimizin karşısında duran ve bize epeyce uzak olan masmavi denize bakarken buğulanmıştı. “Onu en son gördüğümde iri yarı bir adamın kocaman elleri arasında çırpınıp duruyordu. Küçük bir karton kutuya konulurken çıkardığı o acı haykırışları hiç unutmadım. Kim bilir hangi evde, bir kafesin içinde, birilerinin anlamsız zevkleri için kapalı tutuluyordur ya da çoktan...”

Sözlerini tamamlayamadı. Yutkundü ve gözyaşlarını saklamak için başını diğer tarafa çevirip bir süre sessiz kaldı.

Aklıma ailemden ayrıldığım o gün gelmişti. Ailem şimdi neredeydi? Annem, babam, kardeşlerim ne yapıyorlardı? Hayatta mıydılar, bilemiyordum.

Biz, erkekler, belki duygusuz gibi görünebiliriz ama öyle değil. Sadece duyguları gizleme konusunda kızlardan biraz farklıyız, o kadar. Nazlı göz yaşlarını dışarı, bense içime akıtmıştım, hepsi bu...

Kısa bir sessizliğin ardından “Eee! Nasıl buldun yeni sarayını?” dedi. “Hoşuna gitti mi? Yoksa hayal kırıklığına mı uğradın?”

Hafif bir tebessüm ettim. Burası, kuşçu dükkânında yaşadığımız o kafes düşünüldüğünde elbette saray sayılırdı fakat bu yeni yuvamda, annemden ayrıldığımda yaşamış olduğum o acının bir benzerini yaşayacağımı elbette bilemezdim.

ÖMRÜMÜN EN GÜZEL GÜNLERİ

Nazlı'yla ilk tanıştığımız günün üzerinden aylar geçmişti. Günün ilk ışıklarıyla ötüşmeye başlar, gece Sahip'in salonun ışıklarını kapatmasına kadar geçen süre boyunca muhabbetimize devam ederdik. Sahip, bize çok iyi bakıyordu. Ömrümde hiç tatmadığım lezzetlerin tadını onun sayesinde fark etmiştim. Türlü türlü yemler kafesimizden hiç eksik olmazdı. Hele o yumurtalı lapa... Ona hem ben hem Nazlı bayılırdık. Sahip onu nedense her zaman vermezdi. Sanırım çok yiyip kilo almamızdan korkuyordu. Yumurtalı lapanın kafesimize konulduğu günler en neşeli günlerimizdi. Önce karnımızı bir güzel doyuruyor, sonra tüylerimizi temizliyor ve ardından tatlı bir uykuya dalıyorduk.

Sahip bizi bazı günler kafesimizden çıkartır salonda uçmamıza izin verirdi. İşte bizi o zaman görmeliydiniz. Bir duvardan diğerine uçar ve asılı olan tabloların üzerine konar dururduk. Uçmak çok güzeldi ama bazen öylesine yorulurduk ki kanatlarımızı çırpamaz hâle gelir ve yerdeki halının üzerine yapışıp kalırdık. İşte o zaman Sahip; bizi şefkatle elleri arasına alır, dudaklarını bize doğru uzatır ve öpücük isterdi ama itiraf etmeliyim ki elde tutulmaktan pek hoşlanmazdık. Galiba Sahip'te bunun farkındaydı ki bizi genellikle omzuna koyardı. Evin içinde omuzda dolaşmak çok hoşumuza giderdi.

En sevdiğimiz şeylerden birisi de Sahip'in tüylerimizi okşamasıydı. Bizi sol elinin işaret parmağı üzerine koyar sağ işaret parmağıyla başımızı ve boyun altımızı sakince ve yumuşak hareketlerle okşardı.

Salonda epeyce uçtuktan sonra kafesimize konulacağımızı elbette biliyorduk ama ona girmemek için elimizden geleni de yapmıyor değildik. Sahip bizi tutup kafese koymak istediği zaman, her zamankinden farklı ciyaklayarak bunu istemediğimizi açıkça belli ederdik fakat bundan kurtuluş olmadığını da biliyorduk. Az önce de dediğim gibi yorgunluktan uçamaz hâle gelip halının üzerine yapıştığımızda Sahip bizi nazikçe ellerine alır, sever ve sonra kafesimize geri koyardı.

Hayatta anlamadığım tek şey neden kafeste yaşamak zorunda olduğumuzdu. Kuşlar, dünyadaki en özgür varlıklarken neden esir veya bir suçlu gibi parmaklıklar arkasında yaşamak zorunda bırakılıyordu. İnsanların böylesine duygusuz, acımasız olabilmelerine anlam veremiyordum. Gerçi Sahip bizi çok seviyor, ilgileniyor ve her zaman olmasa da kanatlarımızı çırpmamıza izin veriyordu ama yine de kafeste yaşamak zorunda olmamızı kabul

edemiyorduk. Bütün bunlara rağmen bir gün özgürlüğe kanat çırpacağım ümidini hiç kaybetmedim. Nazlı bu konuda benim kadar iyimser değildi ama ona da sürekli bu düşüncemden bahseder ve ihtiyacımız olan tek şeyin zaman olduğunu söyler dururdum.

NAZLI'NIN HASTALIĞI

Günler, haftalar birbirini kovalayıp durdu. Bir kafeste de olsa yaşadığımız neşeli günler Nazlı'nın hastalanmasıyla yerini üzüntüye bıraktı. Nazlı çok sağlıklı olmasına rağmen her nedense birden bire rahatsızlandı ve bu durum ikimizi de derinden etkiledi.

Sahip her gün Nazlı'yla daha çok ilgilenmeye başlamıştı. Kafesimizi daha sık temizliyor, iyileşmesi için ona vitamin veriyor, suyumuzu her gün değiştiriyor ve içine ilaç koyuyordu.

Bütün uğraşlara rağmen Nazlı'nın hastalığı her geçen gün daha da ilerledi. Sahip bizi kafesimizden daha sık çıkarmaya başlamıştı ama eskisi gibi neşeyle uçamıyorduk. Nazlı hemen yoruluyor ve kafese girmek istiyordu. Zamanının çoğunu kafesteki yuvanın içinde geçirmeye başladı. Bu durum beni çok üzüyordu. Elimden hiçbir şey gelmiyordu. Tek yapabildiğim tüylelerini temizlemesine yardım etmekte.

Birkaç hafta sonra Nazlı iyice bitkin düşmüş, zayıflamış ve yüzü gözü solmuştu. İkimiz de bu işin sonunu biliyor ama bundan hiç bahsetmiyorduk. Ben geceleri kafesin bir köşesine çekilip sessiz sessiz ağlamaya başlamıştım. Bunu sık sık yapıyordum. Gündüzleri ise Nazlı'yı teselli ediyor, bu günlerin geçeceğini ve mutlaka eski sağlığına kavuşacağını söylüyordum. Bunu söylerken sözlerime elbette kendim bile inanmıyordum çünkü Nazlı'nın hastalığına benzer hastalıkları daha önce yaşadığım kafeslerde çokça görmüştüm. Hastalığa kapılan arkadaşlarımızın önce ötüşleri değişir, sonra hâlsizleşirler ve nihayet beslenemez hâle gelirlerdi. Beslenememek hastalığın son aşamasıydı. Sonra kaçınılmaz son gelir ve ömürleri bir kafeste son bulurdu. Bir kuşun kafeste ölmesi ne kadar acıdır bilemezsiniz.

Nazlı da elbette bunun bilincindeydi. Her ne kadar ona fark ettirmeden kafesin bir köşesinde gözyaşlarımı içime akıtsam da o çok akıllıydı ve bunu fark etmemesi mümkün değildi. Bir gün bana:

“Benim için üzülmeni istemiyorum Limon.” dedi. “Kısa süre sonra bunun biteceğini ikimiz de biliyoruz. Bizim bu hayattaki en büyük mutluluğumuz birbirimizi tanımamızdı. Eğer bana bir şey olursa bulduğun ilk fırsata kaç ve gökyüzünde özgürce süzül. Sahip beni mutlaka bir ağacın altına

gömecektir çünkü senden önce kafeste birlikte yaşadığım arkadaşımı evin yakınlarındaki bir ağacın altına gömdü. Beni de herhâlde...”

“Sus Nazlı!” diye haykırdım. Kalbimi bir ok gibi delen bu sözleri artık duymak istemiyordum. “Sana bir şey olmayacak.” diye öfkeyle bağırdım. Öfkem Nazlı’ya değildi elbette. Bizleri kafeste yaşamaya mahkûm eden zalim insanlardı. Sadece bizleri kafese mahkûm edenlere mi? Hayır! Hayvanları özgür ortamlarından ayıran herkese... Sirklerde insanları birkaç dakika eğlendirmek ve bunun karşılığında para kazanmak için hayvanlara olmadık eziyetler eden insan denen o canavarlara... Kısacası bizlerin de bu dünyada yaşam hakkımız olduğunu unutan tüm vicdansızlardı öfkem.

Bu kez gözyaşlarım gizli değildi. Hüngür hüngür ağladım. Başımı Nazlı’nın göğsüne dayayıp ağladım, ağladım.

Gözlerimin önünde ölmesi benim de ölmem demektir. Nazlı’nın son sözleri “Git Limon. Özgürce göklerde süzül.” olmuştu. Sahip onu kafesten usulca almış, bir peçeteye özenle sarmış ve götürmüştü.

Sahip’i o güne kadar hiç öyle üzgün görmemiştim. Kafesin yanından hiç ayrılmıyor, Nazlı’yı eline alıp onu şefkatle okşuyor, öpüyor ve tekrar kafese koyuyordu.

Ölümünden bir gün önce Nazlı, bana Sahip hakkında bazı gerçekleri anlatmıştı. Meğer Sahip, kuşların kafeste bakılmasına şiddetle karşıymış. Bunu duyduğumda çok şaşırılmışım ve kuşların kafeste yaşamasına karşı olan bir insanın neden evinde kafeste kuş beslediğini sormuştum.

Nazlı, bu eve geldiğinde kafeste Fıstık adında bir kuş varmış. Fıstık’ı satın alan ve kafese kapatan Sahip değilmiş. Sahip’in bir akrabası getirmişmiş. Meğer Fıstık kafesinden kaçıp bu akrabasının iş yerine pencereden girmiş ve Sahip’in akrabası da onu alıp buraya getirmiş. Sahip bu duruma karşı çıksa da ne yapacağını da bilemediği için mecburen kabul etmiş. Gönlü Fıstık’ın tek başına yaşamasına razı olmadığı için gidip Nazlı’yı satın almış ve Fıstık’ın yanına arkadaş olarak koymuş.

Birkaç ay sonra Fıstık yine bir yolunu bulup kaçınca bu sefer Nazlı yalnız kalmış. Merhametli Sahip, Nazlı yalnız kalmasın diye gidip yeni bir kuş satın almış ama bu yeni arkadaş bir süre sonra hastalanmış ve ölmüş. Sahip, Nazlı’yı serbest bırakmayı çok istemiş ama onun dışarıdaki yaşama ayak uyduramayacağını düşündüğü için bunu yapamamış ve tahmin ettiğiniz gibi son olarak beni satın almış. Gerisini zaten biliyorsunuz...

Sahip eve çok üzgün döndü. Yaşadığı acı yüzünden okunuyordu. O geceyi kafeste tek başıma ve Nazlı'yı düşünerek geçirdim. Bundan sonra ne olacaktı, ne yapacaktım bilemiyordum. Sabaha kadar gözlerime uyku girmedi. Yorgunluktan ve üzüntüden bitkin bir hâldeydim. Doğacak günün neler getireceğini ise kimse bilemezdi.

ÖZGÜRLÜK

Günün ilk ışıklarıyla birlikte içimi tuhaf bir his kapladı. Sahip'i kafese doğru gelirken gördüğümde kalbim küt küt vurmaya başladı. Yoksa Sahip düşündüğüm şeyi yapacak, beni özgürlüğüme mi kavuşturacaktı ya da canım sıkılmasın diye yanıma yeni bir arkadaş mı getirecekti? Bu düşünceler içinde kıvranıp dururken kafesin yanına çöktü ve beni uzun uzun izledi.

Sahip'i ilk defa ağlarken gördüm. İnsanların hep duygusuz olduğunu, yalnızca kendilerini düşündüklerini sanırdım. Onun gözyaşları yanıldığımı anlamamı sağlamıştı. Bütün insanlar merhametsiz, acımasız, zalim değildi elbette. Belki Nazlı ve ben en şanslı kafes kuşlarındandık. Zaten Nazlı, Sahip hakkında bilmem gerekenleri anlattığında her şeyin farkına varmıştım. Sahip; merhametli, şefkatli ve duygusal bir insandı.

Beni usulca elleri arasına aldı. Göğsümün altını, başımın üstünü yavaşça okşadı. İki dudağını usulca bana doğru yaklaştırarak gagama bir öpücük kondu. Ben de onun bu sevgisini karşılıksız bırakmak istemedim. Gagamla Sahip'in burnunu, alnını, yanaklarını gagaladım.

Artık anlamıştım. Sahip beni özgür bırakacaktı. İçimde hem büyük bir sevinç hem de korku vardı. Acaba dışarıda beni nasıl bir hayat bekliyordu? Özgürce kanat çırparak gökyüzünde uçacak, kendime bir yuva kuracak mıydım yoksa alışık olmadığım ve kendimi nasıl koruyacağımı bilemediğim vahşi yaşama boyun mu eğecektim? Bu iki duygu arasında gidip gelirken kendimi Sahip'in elleri arasında, açık pencerenin önünde beklerken buldum.

Sahip beni son bir kez okşadı ve öptü. Ellerini pencereden dışarıya çıkarıp avuçlarını gökyüzüne doğru kaldırdı. Kanatlarımı havalandıran rüzgârın dostluğunu ruhumda, özgürlüğü ise bütün bedenimde hissettim. Pencerenin biraz uzağında bir o yana bir bu yana çılgınca kanat çırpıttım. Gözlerini benden ayırmayan Sahip'in yüzündeki tebessümü görebiliyordum. Bir süre daha gökyüzünde uçup durdum ve peşimdeki karakargaların bağırışlarına aldırılmadan Nazlı'nın kokusunun geldiği, uzun selvi ağaçlarının sıra sıra dizildiği mezarlığa doğru bütün gücümle kanat çırparak süzölmeye başladım...